

**ကမ္ဘာလုံးရှိ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေ ကိန်းညွှန်း**

မြန်မာ နိုင်ငံ အစီရင်ခံစာ

**မိတ်ဆက်**

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာ နိုင်ငံသည် ဒေသတွင်း နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်း နှင့် ပြန်လည် ပေါင်းစည်းရေး၊ ဈေးကွက် စီးပွားရေးသို့ ကူးပြောင်းရေး၊ ကုန်သွယ်မှု နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ဖြေလျှော့ခြင်း၊ စက်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားပေးခြင်းတို့ ကို အကောင် အထည်ဖော်လျက် ရှိသည်။

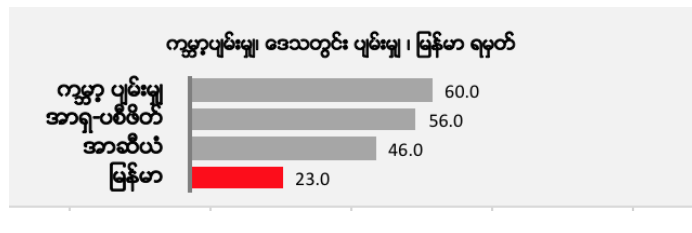
သို့ သော်လည်း ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှု၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာ မငြိမ်သက်မှုများက လွန်စွာ ပမာဏကြီးမားသည့် တရားမဝင် စီးပွားရေး ပေါက်ဖွားလာစေရေး မျိုးစေ့ချ ပေးလိုက်ပြီဖြစ်သည်။ ယင်းမျိုးစေ့ကြောင့်ပင် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ သစ်ခိုးထုတ်မှု၊ သတ္တုတရားမဝင်တူးမှု၊ ကုန်ပစ္စည်းအတု၊ သားရိုင်း တိရစ္ဆာန် နှင့် လူကုန်ကူးမှု စသည်တို့ ပေါ်ပေါက်လာရသည်။ ယင်း ပြဿနာများ အနက် အချို့ သည် မြန်မာ နှင့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ထိုင်း၊ လာအိုတို့ ကြား ရှည်လျားစွာ ထိစပ်လျက် ရှိပြီး အလွယ်တကူ ဖြတ်ကျော်နိုင်သော ထိန်းသိမ်းစောင့်ကြည့်ရန် ခက်ခဲသော နယ်စပ် ရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ သော နယ်စပ်တစ်လျှောက် လုံလောက်မှု မရှိ သို့ မဟုတ် နယ်စပ် ထိန်းချုပ်မှု လုံးဝ မရှိမှုကလည်း တရားမဝင် ကုန်စည်များကို ပမာဏ အမြောက်အမြား တင်သွင်းရေး ခွင့်ပြုပေးလျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ အခြေအနေများ ပေါင်းစုံကာ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားမဝင် ဘီယာ ကုန် သွယ်မှုကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အခွန်ငွေ အမေရိကန် ဒေါ်လာ သန်း ၅၀ မြန်မာ အစိုးရ ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ ယင်း အပြင် မြန်မာ နိုင်ငံတွင်း ရောင်းချလျက်ရှိသည့် ဘီယာအားလုံး၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် တရားမဝင် သွင်းကုန်များဖြစ်သည်။

တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု နှင့် ပတ်သက်၍ မူဝါဒပိုင်း တုံ့ပြန်မှုများကို အသိပေးနိုင်ရေးအတွက် ကမ္ဘာလုံးရှိ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေ ကိန်းညွှန်း ထုတ်ပြန်နိုင်ရန် စီးပွားရေး သတင်းအချက်အလက် ယူနစ် ( EIU ) ကို တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး နိုင်ငံပေါင်းစုံ မဟာမိတ် အဖွဲ့ ( TRACIT ) က တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို နိုင်ငံပေါင်း ၈၄ နိုင်ငံတွင် မည်ကဲ့သို့ ထိရောက်စွာ တားဆီးနေသည်ကို ယင်း အဖွဲ့ က အကဲခတ်လေ့လာခဲ့သည်။ အလားတူ မူဝါဒ၊ ဥပဒေပိုင်း၊ စည်းမျဉ်းပိုင်း၊ စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ အင်စတီကျူးရှင်းပိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု ကိန်းညွှန်းများ စုစုပေါင်း နယ်ပယ် ၂၅ ခု ရှိ အားသာချက်များ နှင့် အားနည်းချက် များကို ထောက်ပြခဲ့သည်။

ယင်းလေ့လာတွေ့ ရှိမှုများသည် မူဝါဒမှတ်တမ်းများ (၁) တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ဖြစ်ပေါ်စေသည့် စီးပွားရေး အခြေအနေ၊ စည်းမျဉ်းပိုင်း ထိန်းသိမ်းရေးပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုမိုနားလည်စေရေး၊ (၂) ပိုမို အာရုံစိုက်သင့်သည့် နယ်ပယ်များကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရေး၊ (၃) တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု မှ ပေါ်ထွက် လာသည့် ဆိုးရွားသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် ထိရောက်သည့် မဟာဗျူဟာများ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေး တို့ တွင် ကူညီနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။

**ဇယား ၁**



အဆိုပါ ပုံစံအမျိုးမျိုး နှင့် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုများသည် တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေး ဆက်လက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ်သာမက ဒေသတွင်းနှင့် ပေါင်းစည်း ဆက်သွယ်ရေးကိုလည်း သိသိသာသာ စိန်ခေါ်လျက် ရှိသည်။

ယင်းအပြင် မြန်မာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကြံ့ခိုင်မှု (ဥပမာ တရားမဝင် သစ်ခုတ်ခြင်း) နှင့် စားသုံးသူများ ဘေးကင်းရေး (အရက် တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု)၊ ကျန်းမာရေး အပေါ်တွင်လည်း ကြီးစွာသော အန္တရာယ် ပေးလျက်ရှိသည်။

ကုန်သွယ်ရေး မိတ်ဖတ်များနှင့် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းမှု တိုးမြှင့်ရေး ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များစွာ ကို မြန်မာနိုင်ငံက လုပ်ဆောင်လာသည်နှင့်အမျှ၊ ဒေသတွင်း စီးပွားရေး ပူးပေါင်းမှု အဖွဲ့များဖြစ်သည့် အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ အဖွဲ့ (အာဆီယံ)၊ စီးပွားရေး အသိုက်အဝန်း (AEC) တို့ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် လာသည်နှင့်အမျှ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို တင်းတင်းမာမာ ကိုင်တွယ်ရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးတကြီးလိုအပ်လာမည်ဖြစ်သည်။

တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး မြန်မာ နိုင်ငံ၏ စုဖွဲ့မှု ပုံစံသည် ကောင်းမွန်ခြင်းမရှိဘဲ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး အခြေအနေ ကိန်းညွှန်းတွင် နိမ့်ပါးစွာ ရပ်တည်နေမှုက ယင်းကို သက်သေပြလျက်ရှိသည်။ အကဲဖြတ်သည့် နိုင်ငံ ၈၄ နိုင်ငံ အနက် ၈၂ နိုင်ငံ နေရာတွင် မြန်မာ ရပ်တည်လျက်ရှိကာ စုစုပေါင်း ရမှတ် ၁၀၀ အနက် ၂၃ ဒသမ ၀ မှတ်သာ ရရှိထားသည်။ ယင်း၏ အဓိပ္ပာယ်သည် အီရတ် နှင့် လစ်ဗျား မှ တစ်ပါး မြန်မာ နိုင်ငံသည် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေးဖွဲ့စည်းပုံတွင် အညံ့ဖျင်းဆုံး ဖြစ်သည်ကို ပြသသည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အားဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံ နှင့် အေပတ် အိမ်နီးချင်းများ၏ နောက်တွင်ရှိနေသည် ( ဇယား ၁ ကို ကြည့်ပါ )

အကျဉ်းချုပ်ဆိုရလျှင် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ကိန်းညွှန်းက လေ့လာသုံးသပ်သည့် မူဝါဒ၊ ဥပဒေပိုင်း၊ စည်းမျဉ်းပိုင်း၊ စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ အင်စတီကျူးရှင်းပိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု စုစုပေါင်း နယ်ပယ် ၂၅ ခု အနက် အားလုံးနီးပါးတွင် သိသိသာသာ အားနည်းလျက်ရှိသည်။ အကောက်ခွန် နယ်ပယ်မှ တစ်ပါး အမျိုးအစား နှင့် ကိန်းညွှန်းအားလုံးတွင် ၈၁ သို့မဟုတ် ၈၂ နေရာတွင် ရှိနေသည်။

အားနည်းသည့် အုပ်ချုပ်မှု၊ အသစ်ပေါ်ထွန်းစ နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ ရှေးဟောင်း ဥပဒေများ၊ အမြစ်တွယ်နေသည့် အကျင့်ပျက်မှုများ၊ အလွယ်တကူ ဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် နယ်စပ်ဒေသ၊ ကမ္ဘာ့ အထင်ရှားဆုံသော တရားမဝင် ပို့ကုန် တင်ပို့သူများ ရှိခြင်းတို့ကြောင့် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးစေမည့် စီးပွားရေး တစ်ရပ် ပေါ်ထွန်းလာစေသည်။

ကိန်းညွှန်းသည် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး နိုင်ငံ တစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းမှု ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းရည် ကို တိုင်းတာခြင်းဖြစ်သည် ကို နားလည်ရန် အရေးကြီးသည်။

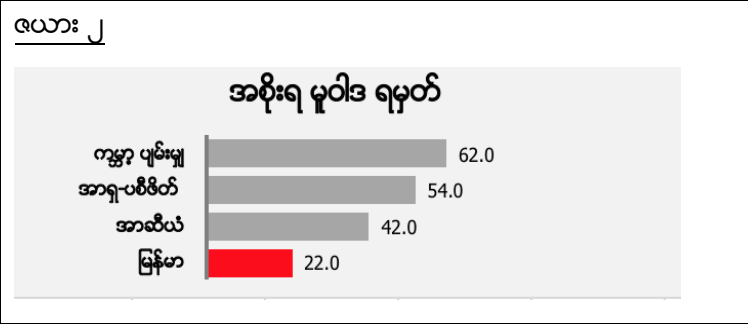
အတိတ် သို့မဟုတ် အနာဂတ်တွင်ရှိလာမည့် စွမ်းရည် သို့မဟုတ် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှု စွမ်းရည်ကို တိုင်းတာခြင်းမဟုတ်ပေ။ ယင်းသို့သော အမြင်ဖြင့်ကြည့်ပါက မကြာသေးခင် နှစ်များ တွင် အကောင်းသဘော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွား တိုးလာသည်ကို တွေ့

နိုင်သည်။ ယင်းတွင် အကျင့်ပျက်မှု ကာကွယ်ရေး အဖွဲ့များကို အစိုးရ ဌာနများတွင် ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းသိမ်းမှု မူဝါဒသစ်ကို UNODC နှင့် ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေစိုးမိုးမှု အဖွဲ့ များတွင် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည့် ဝန်ထမ်း တိုးမြှင့်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

သို့ သော်လည်း နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားကို အကောင်အထည်ဖော်မှုများ၊ ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုများဖြင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက် အဖြစ် ပြောင်းလဲပေးရန် လိုအပ်နေသည်။ ကိန်းညွှန်းတွင် ပြထားသည့် အတိုင်း စီးပွားရေး နယ်တွင်ရှိနေသည့် အထိမခံနိုင်သည့် ဖြစ်ရပ် အခြေအနေများကို မူဝါဒ ချမှတ်သူများ ကိုင်တွယ်ရေးသည် စိန်ခေါ်ချက်ကြီးဖြစ်နေသေးသည်။

**အမျိုးအစား ၁၊ အစိုးရ မူဝါဒ**

တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ကာကွယ်ရေး၊ စောင့်ကြည့်ရေး ကို ဥပဒေပိုင်း၊ မူဝါဒ ပိုင်းချဉ်းကပ် နိုင်မှု စွမ်းဆောင်ရည်ကို ဤအမျိုးအစားက တိုင်းတာသည်။ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက် ၁၄ ခု ကို စီးပွားရေး တစ်ခု က ဝင်ရောက် ထားမှု ပမာဏ၊ ဘဏ္ဍာရေး လုပ်ဆောင်ချက် တာဝန် အဖွဲ့ (FATF) ငွေကြေးခဝါချမှု သတ်မှတ် ချက်များကို လိုက်နာမှု၊ IP ကာကွယ် ရေးတွင် ရပ်တည်မှု၊ အကျင့် ပျက်မှုကို ချဉ်းကပ်မှု၊ စီးပွားရေး နယ်ပယ်တွင်း ဥပဒေ စိုးမိုးမှု နည်းမည်သို့အသုံးပြုသည်၊ ဌာနအချင်းချင်းကြား ပူးပေါင်းမှု ပမာဏ၊ ဆိုင်ဘာ လုံခြုံရေး အတွက် ပြင်ဆင်ထားမှု အဆင့်တို့ ပါဝင်သည်။



အစိုးရမူဝါဒများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာ နိုင်ငံသည် ၈၁ ခုမြောက်နေရာတွင် ရပ်တည် လျက်ရှိသည်။ ငွေကြေးခဝါချမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဘဏ္ဍာရေး လုပ်ဆောင်ချက် အလုပ်တာဝန် (FATF) စံနှုန်းများ လိုက်နာချက်တွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ သတ်မှတ်ချက် အောက်ရောက်နေပြီး အဆင့် ၈၀ တွင်သာ ရှိနေသည်။ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု နှင့် ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံအများစု သဘောတူညီ ထားသည့် စာချုပ် ၁၄ ခု အနက် ၉ ခုကိုသာ အတည်ပြုထားသည်။

အကျင့်ပျက် လာဘ်စားမှုသည် မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး အကျင့်ပျက် လာဘ်စားမှု ကိန်းညွှန်း အောက်ရောက်နေခြင်းက ယင်းကို ထင်ဟပ် လျက်ရှိသည်။ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု မြန်ဆန် လျင်မြန် စေရေးအတွက် လာဘ်ငွေ အနည်းငယ် သို့ မဟုတ် လက်ဆောင်ပေး မှု ဓလေ့သည် လူ့ အဖွဲ့ အစည်း၏ အဆင့်အသီးသီးတွင် စိမ့်ဝင်လျက်ရှိသည်။ ကုန်စည်များကို နယ်စပ် ဒေသ၌ တင်သွင်း၊ တင်ပို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အကျင့်ပျက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ သွင်းကုန် လိုင်စင်ရရေး အတွက် လာဘ်ဆောင်များ ပေးရန် လိုအပ်ကြောင်း ကမ္ဘာ့ဘဏ် စစ်တမ်းဖြေဆိုသည့် ကုမ္ပဏီ စုစုပေါင်း၏ လေးပုံ တစ်ပုံက ထောက်ပြထားသည်။ အခွန်ပေးဆောင်ခြင်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် အကောက်ခွန် အရာရှိများကို လာဘ်ပေးမှုမှာလည်း ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဖြစ်နေသည်။

နယ်စပ်ဒေသများတွင်ရှိသည့် အကောက်ခွန်အရာရှိများက တရားမဝင် ကုန်စည်များကို စစ်ဆေးခြင်း၊ သိမ်းယူခြင်း လုပ်ဆောင်ပြီး တရားမဝင် ကုန်ကူးမှုကို တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အဓိက ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ရန်လို အပ်သည်။ လာဘ်စားမှုကြောင့် ယင်းသို့ မဟုတ်ဆောင်နိုင်ပါက စနစ် လည်ပတ်မှု အရေးနိမ့်သွားမည်ဖြစ်ပြီး တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု၊ ရာဇဝတ်မှုများ၊ တရားမဝင် ငွေစီးဆင်းမှုများ၊ ကုန်စည် နှင့် လူ ကုန်ကူးမှုများ အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပေါ်ပေါက်စေမည်ဖြစ်သည်။

အကောင်းဘက်မှ ကြည့်လျှင် အကျင့်ပျက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးကို နိုင်ငံတော်အစိုးရ အဖွဲ့မှ လိုလားလျက်ရှိသည်ကို ဆက်လက် တွေ့မြင်နေရသည်။ အစိုးရ ဌာနများတွင် အကျင့်ပျက်မှု ကာကွယ်ရေး အဖွဲ့ (CPU) များ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ အကျင့်ပျက်မှု အန္တရာယ် အကဲဖြတ်မှု အကောင် အထည်ဖော်ခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်မည်ဟု အကျင့်ပျက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး ကော်မရှင် (ACC) ဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ကြည်က ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဉာဏပစ္စည်း မူပိုင်ခွင့် ( IP ) ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု တွင် မြန်မာ နိုင်ငံ နိမ့်ပါးစွာ ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး အိမ်နီးချင်း လာအို အပါအဝင် အခြားသော ၆ နိုင်ငံ နှင့် အတူ အောက်ခြေနားတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။

ဈေးကွက်တွင်း ပစ္စည်းတူများ လည်ပတ်လျက်ရှိခြင်းကြောင့်လည်း တိုင်းပြည်တွင်းသို့ နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီများ ဝင်ရောက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေး အဟန့် အတားဖြစ်စေသလို ပြည်တွင်း စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရေးကိုလည်း တားဆီးလျက်ရှိသည်။

“ ဈေးကွက်ထဲမှာ ပစ္စည်းတူတွေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှိနေတာ၊ အိုင်ဒီယာတွေ ကို ခိုးယူတာတွေက စီးပွားရေး လုပ်ငန်း အသေးစားတွေ အတွက် ကြီးမားတဲ့ စိန်ခေါ်ချက်ပါ။ မူရင်းပစ္စည်းတွေထက် ဈေးပိုပေါတဲ့ ပစ္စည်းတူတွေနဲ့ သူတို့ ယှဉ်ပြိုင်နေရပါတယ်” ဟု မြန်မာတိုင်းမ် နှင့် အင်တာဗျူးတွင် မြန်မာ လူငယ် စွန့်ဦးတီထွင်သူများ အဖွဲ့ အစည်း ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာ ပြည့်စုံကြွယ်က ပြောကြားသွားသည်။

တိုင်းပြည်တွင်းသို့ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဝင်ရောက်လာစေရေး အတွက် ဥပဒေပိုင်း မူဘောင်များကို အလုံးစုံ ပြုပြင်ရေး အစီအစဉ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် IP ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ကို မြှင့်တင်ရန် မြန်မာက လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ သို့ သော်လည်း လွန်စွာ အိုမင်းဟောင်းနွမ်းနေပြီဖြစ်သည့် IP ဥပဒေများ အလုံးစုံ ပြင်ဆင်ရေးတွင် နှောင့်နှေးမှုများ ထပ်ခါတစ်လဲလဲ ပေါ်ပေါက်နေမှုက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ နှင့် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကြား စိတ်ပူပန်မှုကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ထို အပြင် ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ၏ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ကြားခံ လမ်းစုံ အဖြစ် မြန်မာ နိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ခြေများကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဆိုင်းငံ့ထားသည့် IP ဥပဒေများရှိနေခြင်းက စိတ်အားတက်ဖွယ်ဖြစ်ပြီး မြန်မာ နိုင်ငံ၏ IP စနစ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်း နှင့် ကိုက်ညီလာအောင် ဆက်လက် လုပ်ဆောင်နိုင်လိမ့်မည်။

မြန်မာ အစိုးရ အေဂျင်စီများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကိန်းညွှန်း ( ၅၇ နေရာ ) သည်လည်း အကောင်းမြင်၍ ရသည့် ရပ်တည်ချက်ဖြစ်သည်။

အချို့သော တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရေး အတွက် အစိုးရ အဖွဲ့က ကနဦးပုံစံမျိုး ဖြစ်သည့် မူဝါဒ ဆိုင်ရာ ခြေလှမ်းများကို အစိုးရက လုပ်ဆောင်နေပြီဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားမဝင် ပစ္စည်းများ အသုံးပြုမှု မှောင်ခိုကုန်ကူးမှု၊ ထုတ်လုပ်မှု လျော့ချရေး အတွက်ရည်ရွယ်ပြီး UNODC နှင့် ပူးပေါင်းကာ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒသစ်ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ မူဝါဒသစ်တွင် အစိုးရ ဌာနချင်းချင်းကြား ပူးပေါင်းမှု

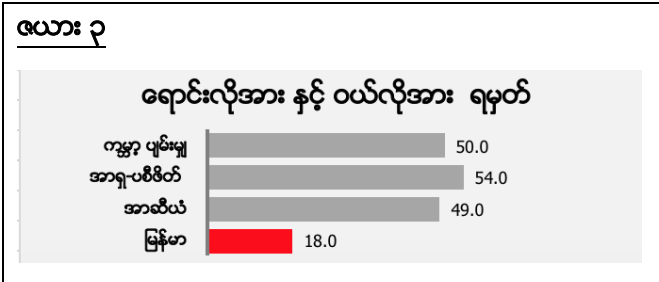
တိုးမြှင့်ရေး၊ ဥပဒေ စိုးမိုးမှု ကောင်းမွန်လာစေရေးတို့ ပါဝင်ပြီး အစိုးရ၏ မူဝါဒ အမျိုးအစားများတွင် ပါဝင်သည့် ကိန်းညွှန်း နှစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရ အစိုးရမဟုတ်သည့် NGOsများ၊ ပညာရှင်များ၊ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီးမှ မူဝါဒ ထုတ်ပြန်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဆိပ်ကမ်းများတွင် ဥပဒေစိုးမိုးရေး နှင့် အကောက်ခွန် အာဏာပိုင်များကြား ပူးပေါင်းမှု ဥပမာများလည်း ရှိသည်။ ဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများ အထောက်အကူပေးထားသည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရေးတွင် အထူးလေ့ကျင့်ထားသည့် ဝန်ထမ်းများကို အကောက်ခွန် အာဏာပိုင်များက တာဝန်ပေးခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့ ပူးပေါင်းမှုသည် ပုံမှန် မဟုတ် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် မဟုတ်သဖြင့် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု နှင့် ဆိုင်သည့် နေရာများတွင် ပုံမှန် အဖြစ် လုပ်ဆောင်ရန်၊ ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် လိုအပ်သည်။ IP ချိုးဖောက်မှုများတွင်လည်း ကိုင်တွယ်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းနယ်တွင် အကန့်အသတ်များရှိနေသည်။

UNODC ၏ အရှေ့ တောင်အာရှ ဒေသတွင်း နယ်စပ် ဆက်ဆံရေး ရုံး ၇၀ ကွန်ယက်တွင် မြန်မာ နိုင်ငံ ပါဝင်ခြင်းကြောင့်လည်း အိမ်နီးချင်း နယ်စပ် စောင့်ကြည့်ရေး အေဂျင်စီများတွင် ပူးပေါင်းမှု တိုးမြှင့်နိုင် မည်ဖြစ်သလို အေဂျင်စီ အသီးသီးကြား အတွင်းပိုင်းပူးပေါင်းမှုကိုလည်း တိုးပွားစေမည် ဖြစ်သည်။ အလားတူ CITES နှင့် တောရိုင်း တိရစ္ဆာန် ဥပဒေ စိုးမိုးမှု အာဆီယံ အလုပ်အဖွဲ့တွင် မြန်မာ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကလည်း အကောက်ခွန်အရာရှိများ၊ ရဲ၊ အစိုးရ ရှေ့ နေများ၊ တောရိုင်း သဘာဝ ဥပဒေ စိုးမိုးရေး အေဂျင်စီများကြား ပူးပေါင်းမှု ကို တိုးမြှင့်နိုင်ခြေရှိသည်။

**အမျိုးအစား ၂- ရောင်းလိုအား နှင့် ဝယ်လိုအား**

ဤ အမျိုးအစား တရားမဝင် ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်လိုအား နှင့် ရောင်းလိုအားပေါ် ပြည်တွင်း အခြေအနေများက မည်ကဲ့သို့ တွန်းအားပေးသည် သို့မဟုတ် ဟန့်တားပေးသည်ကို တိုင်းတာမှုဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် ကော်ပိုရိတ် အခွန်ကောက်ယူမှု၊ လူမှု လုံခြုံရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး၊ နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အရည်အသွေး၊ အလုပ်သမား ဈေးကွက် စည်းမျဉ်းများ နှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက်နေသည့် အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ် ဂိုဏ်းများ၏ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အပေါ် ရှုမြင်ချက် စသည်တို့ လည်း ပါဝင်သည်။



တရားမဝင် ကုန်စည်များ အပေါ် ဝယ်လိုအား နှင့် ရောင်းလိုအား ထိန်းချုပ်နိုင်မှု မူဝါဒ ပိုင်းအရ တိုင်းတာရာတွင် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ကိန်းညွှန်းအောက်ဆုံး ( ၈၄ နိုင်ငံ အနက် ၈၁ နိုင်ငံမြောက်) တွင်ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ ယင်းရပ်တည်ချက်သည် အိမ်နီးချင်း အာဆီယံ နိုင်ငံများ၏ ပျမ်းမျှ အောက် ရောက်နေသည်။ အခွန်ကောက်ယူမှု၊ လူမှု လုံခြုံရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အရ ကမ္ဘာ့ ကိန်းညွှန်း တွင် အလယ်အလတ် အဆင့်တွင်ရှိသော်လည်း အလုံးစုံ ကိန်းညွှန်းတွင် နိမ့်ပါးနေခြင်းသည် အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းများ အပေါ် ရှုမြင်ချက် နှင့် နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် နည်းပါးမှုကြောင့်ဖြစ်သည်။

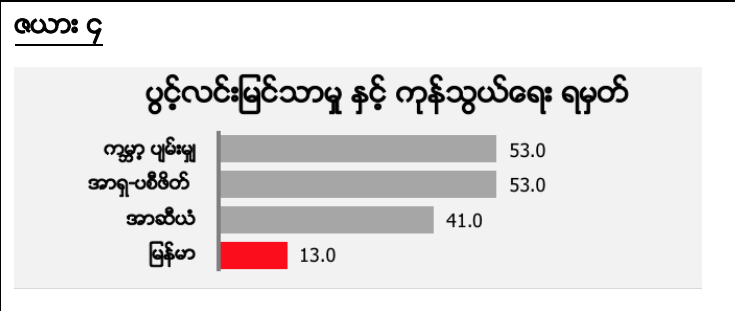
အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းများ၏ သောင်းကျန်းမှု ဒဏ်ကို မြန်မာ နိုင်ငံ နှစ်ပေါင်းများစွာ ခံစားနေရပြီး အီရတ်၊ လစ်ဗျား၊ ဗင်နီဇွဲလား အပါအဝင် နိုင်ငံ ၉ နိုင်ငံ နှင့် အတူ ကိန်းညွှန်းတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ စွမ်းရည်သည် အောက်ဆုံးတွင်ရှိပြီး အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းများ အပေါ် ရှုမြင်မှုသည် အဆင့် ၇၉ တွင်ရှိသည်။ "မြန်မာ

နိုင်ငံတွင်းမှာ ရှိတဲ့ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ်တိုက်ရေးတွေဟာ ဘီလီယံပေါင်းများစွာတန်ဖိုးရှိတဲ့ လုပ်ငန်းကို လည်ပတ်လျက်ရှိပြီး အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသ တစ်ခုလုံးကို ဖြန့်ကျက်ထားပါတယ်။ မှောင်ခို မူးယစ်ဆေးဝါး၊ လူ့ တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်၊ ကျောက်မျက်ရတနာ၊ သစ်၊ တခြား တရားမဝင် ပစ္စည်းတွေ မြန်မာ ကနေ ပေါ်ထွက်လျက်ရှိပြီး ဒေသတွင်း နဲ့ ဒေသပြင်ပရဲ့ တရားမဝင် ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းပေးနေပါတယ်” တရုတ်၊ အိန္ဒိယ နှင့် ထိုင်း နိုင်ငံတို့ ရှိ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်တိုက်ရေးများသည် မြန်မာ တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ သစ်ခုတ်မှု၊ သတ္တု တူးဖော်မှု၊ တောရိုင်း တိရစ္ဆာန် ရောင်းချမှုတွေမှာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းပါဝင် ပတ်သက်လျက်ရှိသည်။

**အမျိုးအစား ၃၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ကုန်သွယ်ရေး**

ဤ အမျိုးအစားသည် တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု နှင့် ပတ်သက်၍ စီးပွားရေး၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ FTZs နှင့် ကုန်စည်တင်ပို့မှု များ အပေါ် အုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်း ပမာဏ တို့ကို တိုင်းတာသည်။ ကိန်းညွှန်းများတွင် ပစ္စည်းများ လွှဲပြောင်းပေးပို့မှု ကို ခြေရာခံနိုင်မှု၊ နောက်ဆောင်ခံသည့်

လုပ်ဆောင်ချက်၊ အကောက်ခွန် ရုံးများတွင် တစ်သားတည်းသော အကောက်ခွန် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပေါ်လာရေး ကြိုးပမ်း ချက်ဖြစ်သည့် ပြန်လည် ပြင်ဆင်ထားသည့် ကျိုတို သဘောတူညီချက် (RKC) ၏ နောက်ဆက်တွဲ (ယ) ကိုကျင့်သုံးမှု၊ FTZs များတွင် စောင့်ကြည့်မှု၊ ကြီးကြပ်မှု ပမာဏ၊ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ သတင်း အချက်အလက်မျှဝေမှု၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ နှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရများ၏ အစီရင်ခံမှု တို့ ပါဝင်သည်။



ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ကုန်သွယ်မှုသည် မြန်မာ နိုင်ငံ အတွက် ပြဿနာ ဖြစ်စေသည့် အမျိုးအစား ဖြစ်ကာ နံပတ် ၈၂ နေရာတွင်ရှိနေပြီး ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ၏ ပျမ်းမျှ အောက်ကျရောက်လျက်ရှိ သည်။

FTZs များတွင်း အခွန်ကောက်ယူမှုကို လမ်းညွှန်ချက်ပေးသည့် ပြင်ဆင်ထားသည့် ကျိုတို သဘောတူညီချက် ( RKC ) ကမ္ဘာ့ အကောက်ခွန် အဖွဲ့အစည်း ( WCO ) ၏ နောက်ဆက်တွဲ ( ယ ) ကို မြန်မာနိုင်ငံ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိပေ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာ အထူးစီးပွားရေး ဇုန် ဥပဒေ အရ အကောက်ခွန် အေဂျင်စီများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင်းရှိ လွတ်လပ်၍ ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ထားသောနယ်များတွင်း နှင့် အဆိုပါ နယ်များကို ဖြတ်ကျော်သွားသည့် ကုန်စည်များ ရွှေ့ပြောင်းသယ်ဆောင်မှုကို ကြီးကြပ်နိုင်သည့် အာဏာရှိသော်လည်း FTZs များကို စောင့်ကြည့်မှု၊ ကြီးကြပ်နိုင်မှုသည် အောက်ဆုံး နားတွင်ရှိနေသည်။ ယင်းမှာလည်း ဥပဒေတွင် ရေးသားထားသည့် စကားလုံးများကြောင့် အများဆုံး ဖြစ်နိုင်သည်။ ယင်းတွင် အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာနသည် “ စီးပွားရေး နှင့် လူမှု လုံခြုံရေး ပေါ်ထွန်းစေရန်၊ တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု ကာကွယ်ရန်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကို လိုက်နာရန် လိုအပ်သော်လည်း အလွန်အကျွံထိန်းချုပ်မှုများ မပြုလုပ်သင့်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။ “အလွန်အကျွံထိန်းချုပ်မှု မပြုလုပ်သင့်” ဆိုသည့်



ဥပဒေပိုင်း ယိုပေါက်သည် မြန်မာ FTZ အုပ်ချုပ်မှုတွင် ကြီးကြီးမားမား အားပျော့မှု ဖြစ်စေသည့်အရာ တစ်ခု အဖြစ် ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိ ရသည်။

IPR ချိုးဖောက်မှုများ အပါအဝင် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာ တရားဝင် ကိန်းဂဏန်းများကို ပုံမှန် ထုတ်ပြန်မှု ကင်းမဲ့ခြင်းကလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ကုန်သွယ်မှု အမျိုးအစားတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ရမှတ်ကို သိသိသာသာ လျော့ကျစေသည်။

ဘိန်း နှင့် မတ်ဘာဖတ်တမင်း ထုတ်လုပ်မှု၏ ကမ္ဘာ့ ဗဟိုချက် တစ်ခု အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ ရပ်တည်နေ သည်မှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်နေပြီဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘိန်းထုတ်လုပ်မှု ဒုတိယ မြောက် အများဆုံး နိုင်ငံ အဖြစ် မြန်မာကို မှတ်ယူထားပြီး မဲခေါင်ဒေသတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုတွင်လည်း ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါး နှင့် ရာဇဝတ်မှုရုံး (UNODC) ၏ သတ်မှတ်ချက်များအရ မြန်မာ နိုင်ငံသည် အထူးသဖြင့် “ထိတ်လန့် ဖွယ် အဆင့်” သို့ ရောက်နေသည်။

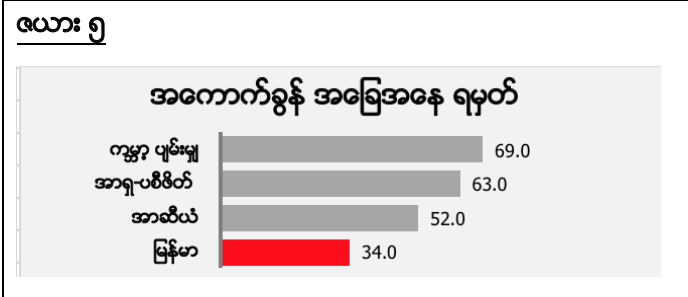
“ထောက်ပံ့မှုတွေ တိုးလာတာက နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းတွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းက လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင် အုပ်စုတွေ ပေါင်းစည်းလာမှုနဲ့ သွားတိုက်ဆိုင်နေပါတယ်။ ဒါကအကျိုးစီးပွားခြင်း ပေါင်းစည်းသွားမှုပါ။ တစ်ဘက်က ငွေစီးဆင်းမှုလိုအပ်တယ်၊ အခြားတစ်ဘက်က ဥပဒေ စိုးမိုးမှု အာဏာပိုင်တွေရဲ့ နှောင့်ယှက်မှု မရှိဘဲ ထုတ်ကုန်တွေ ထုတ်လိုတဲ့ နယ်မြေတွေ လိုအပ်နေတယ်” ဟု UNODC ၏ ဒေသဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာ ဂျရယ်မီ ဒေါက်ကလတ်က မှတ်ချက်ပြုသွားသည်။

အစိုးရ အဖွဲ့က မကြာသေးခင်က ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းလျက်ရှိသော်လည်း လူကုန်ကူးမှုသည်လည်း မြန်မာ နိုင်ငံတွင်း ဆက်လက် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် အုပ်စုဖွဲ့ ရာဇဝတ်မှု နှင့် လူ ကုန်ကူးမှု ကာကွယ်ရေး၊ ဖိနှိပ်ရေး၊ အပြစ်ပေးရေး ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူညီချက် ( ပါလာမို သဘောတူညီချက် ) ကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ နိုင်ငံ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လူ ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ကာ လိင်/လုပ်အား ကုန်ကူးမှု ပုံစံအားလုံးကို ရာဇဝတ်မှု အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အရောက်တွင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု အဖွဲ့ များ၊ အလုပ်တာဝန် အဖွဲ့ များတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် ဝန်ထမ်းအရည်အတွက်ကို အစိုးရက တိုးမြှင့်လိုက်သည်။ သို့ သော်လည်း လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး အနိမ့်ဆုံး လိုအပ်ချက်များကို မြန်မာ နိုင်ငံ အပြည့်အဝ ပြည့်မှီခြင်းမရှိသေးသလို၊ ယင်းကို ကိုင်တွယ်ရေး သိသာထင်ရှားသော အားထုတ်မှုများ မလုပ်ဟု အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာန လူကုန်ကူးမှု ၂၀၁၈ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် မှတ်ချက်ရေးထားသည်။ ထို့ ကြောင့် မြန်မာ နိုင်ငံကို အနိမ့်ဆုံး အဆင့်သတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည့် အလွှာ နံပါတ် ၃ သို့ အဆင့်လျော့ချလိုက်သည်။

အခြားသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ အများစုကဲ့သို့ ပင် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု၏ အန္တရာယ်များကို ပြည်သူများ သိနားလည်မှု ကင်းမဲ့ခြင်း စိန်ခေါ်ချက်ကိုလည်း မြန်မာ နိုင်ငံအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ယင်းအတွက် ဒေသဆိုင်ရာ နှင့် ဒေသတွင်း ပညာပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်၊ သိနားလည်မှု မြှင့်တင်ရေးကို လူ့ အသိုက်အဝန်း အဆင့်တွင် လုပ်ဆောင်ရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်။

**အမျိုးအစား ၄၊ အကောက်ခွန် အခြေအနေ**

တရားဝင် ကုန်ကူးမှုကို ချောမွေ့စေခြင်း၊ တစ်ချိန်တည်းတွင် တရားမဝင် ကုန်ကူးမှုကို တားဆီးခြင်း ဆိုသည့် တာဝန် နှစ်ရပ်ကို စီးပွားရေး တစ်ခု၏ အကောက်ခွန် ဌာနက မည်မျှ ထိထိရောက်ရောက် စီမံနိုင်သည်ကို ဤ အမျိုးအစားက တိုင်းတာပေးသည်။ ယင်းတွင် ကိန်းညွှန်း ၅ ခု ရှိသည်။ တင်ပို့မှု ရာခိုင်နှုန်းမည်မျှကို ရုပ်ပိုင်းအရ စစ်ဆေးနိုင်သည်။ အခွန်ကောက်ယူရေး လုပ်ငန်းများ နှင့် စစ်ဆေးမှု ကြာချိန်၊ နယ်စပ် လုပ်ထုံး



လုပ်ငန်းများတွင် အလိုလျောက်စက် မည်မျှ ပါဝင် သနည်း၊ AEO အစီအစဉ်များ ပါဝင်မှု၊ အကောက်ခွန် မှတ်တမ်း စနစ် တည်ရှိမှု တို့ ဖြစ်သည်။

အကောက်ခွန် အခြေအနေ အမျိုးအစား အကဲဖြတ်ချက် တွင် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံးရမှတ် ရရှိခဲ့ကာ ၃၄ မှတ် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းသည် ကမ္ဘာ့ ပျမ်းမျှအောက် ထက်ဝတ် လျော့သေးသလို ဒေသတွင်း ပျမ်းမျှ အောက် ၁၈ မှတ်လျော့နေသေးသည်။ အထွေထွေ အကောက်ခွန်ရုံးတွင် စစ်ဆေးရေးအတွက် ဒေသခံ အကောက်ခွန်အရာရှိများထံတွင် ကြိုတင် မှတ်ပုံတင်ပေးနိုင်သည့် စနစ်ဖြစ်သော တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု စီးပွားရေး လုပ်ဆောင်သူ ( AEO ) ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ယင်းကြောင့် စီးပွားရေး ရမှတ် ကျသွားသည်။ အလားတူပင် အကောက်ခွန် ရှင်းလင်းမှု နှင့် စစ်ဆေးမှုတွင် လိုအပ်ချက်များ ( ၈၁ နေရာတွင် ရပ်တည် ) ရှိနေသေးသည်။ အကောက်ခွန် အလိုလျောက် စနစ်တွင် ၇၉ နေရာတွင်ရှိနေသည်။ ယင်းနှစ်ခုကြောင့် လာဘ်ပေးနိုင်သည့် အကျင့်ပျက်စေနိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင် ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည်။

ကုန်ပစ္စည်း အမှတ်တံဆိပ် မှတ်ပုံတင် စနစ် ရှိခြင်းကြောင့် မြန်မာ အကောက်ခွန် ရမှတ် အနည်းငယ် တိုးမြှင့်သွားသည်။ လက်ရှိတွင် မြန်မာ အကောက်ခွန် ဌာန ( MCD ) သည် ကုန်ပစ္စည်း အမှတ်တံဆိပ် မှတ်ပုံတင်ခြင်း ကို ခွင့်ပြုထားသည်။

ယင်း မှတ်ပုံတင်စနစ်ကြောင့် ပစ္စည်းတူဟု သံသယရှိသည့် ကုန်စည်များကို MCD က သိမ်းယူနိုင်သည်။ အလားတူ ပစ္စည်းတူများ တင်သွင်းလာခြင်းကိုလည်း တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ထား သည့်သူများက MCD ကို အကြောင်းကြားပေးနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိ မှတ်ပုံတင်စနစ် ကို လူသိမများခြင်း၊ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးမပြုခြင်း၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် စနစ် က အများအားဖြင့် ထိရောက်ခြင်းမရှိကြောင်း ဒေသခံ ကျွမ်းကျင်သူများက ထောက်ပြထားသည်။ လက်ရှိတွင် ဆိုင်းငံ့ထားသည့် IP ဥပဒေသစ်များ ကို အကောင်အထည်ဖော်လာပါက ယင်းဖြစ်စဉ် တစ်ရပ်လုံးကို အဆင့်မြှင့်နိုင်သည်။ သို့သော် အသေးစိတ် အချက်များ ဆွေးနွေးရန် ကျန်နေသေးသည်။

**နိဂုံးချုပ်**

မြန်မာ နိုင်ငံ၏ မူဝါဒ အခြေအနေ တစ်ရပ်လုံးကို ခြုံကြည့်လျှင် အုပ်ချုပ်မှု ညံ့ဖျင်းခြင်း၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ အားနည်းခြင်းတို့က နောက်ပြန်ဆွဲထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ယင်းအချက် များကြောင့်လည်း တရားမဝင် ကုန်စည်များ နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်မှု၊ မြန်မာမှ တစ်ဆင့် အခြားသော ဒေသများသို့ ဖြတ်ကျော်သွားမှု တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေလျက်ရှိသည်။ ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု နည်းပါးခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်း၊ စောင့်ကြည့်မှု၊ အကျင့်ပျက်မှု ကို စောင့်ကြည့်သည် လုပ်ဆောင်ချက်များ အားနည်းခြင်းတို့က မြန်မာနိုင်ငံတွင်း တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး မူဝါဒများ အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို နှောင့်နှေးစေသည်။



အမျိုးအစား( ၄ )ခုလုံးတွင် မြန်မာ၏ ရမှတ် နိမ့်ပါးနေခြင်းကလည်း တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး တွင် စိန်ခေါ်ချက်များ ရှိနေသည်ကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ အကျင့်ပျက်မှုများကို တိုင်တွယ်ရေး လာမည့်နှစ်များအတွင်း များစွာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်ကို ရှင်းလင်းစွာ တွေ့ မြင်နိုင်သည်။ ထို့ အပြင် နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများကို ခိုင်မာအောင် အားဖြည့်ခြင်းဖြင့် မှောင်ခိုကူးသူများ၊ ကုန်သည်များ လွတ်လွတ် လပ်လပ်လှုပ်ရှားနိုင်သည့် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေမျိုး လျော့ပါးသွားအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။

မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ရှည်လျားလှသည့် နယ်စပ်မှ တစ်ဆင့် မှောင်ခို တရားမဝင် ကုန်စည်များသည် ကျယ်ပြောလှသည့် သွားလမ်းမဲ့ တောင်ကုန်းများ၊ တောင်တန်းများ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ ယင်းသို့ လျော့တိလျော့ရဲ့ စောင့်ကြည့်၊ ကင်းလှည့် ထားသည့် ဒေသ တစ်လျှောက် ထိန်းချုပ်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မြှင့်တင်ရေးသည် လွန်စွာ ကြီးမား သည့် စိန်ခေါ်ချက်ဖြစ်ပြီး အိမ်နီးချင်းများ နှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ အပြင် အခြေအနေများကို နေ့ ချင်းညချင်း ပြောင်းလဲနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့ သော သေးငယ်သော ခြေလှမ်းများ ဥပမာအားဖြင့် အကောက်ခွန် အရာရှိများ စွမ်းအင်မြှင့်တင်ခြင်း၊ IPR ဥပဒေ ကို ကောင်းမွန်စေခြင်း၊ ကျင့်သုံးမှု အားကောင်းစေခြင်း၊ အများပြည်သူ၏ သိနားလည်မှု မြှင့်တင်ခြင်း တို့ သည် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေးတွင် သက်ရောက်မှုကြီးမား ပေါ်ပေါက်စေနိုင်သည်။

ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ ဆက်လက်ပေါင်းစည်းလာသည်နှင့်အမျှ မြန်မာ နိုင်ငံတွင်းရှိ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု မှ တစ်ဆင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် အထိအခိုက်မခံသည့် အခြေအနေမျိုး၊ လုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် မြန်မာ အပေါ်တွင်ရော၊ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများ အပေါ်ပါ အနုတ်သဘောဆောင်သည့် သက်ရောက်မှုများ ပေါ်လာစေမည်ဖြစ်သည်။ ကာလရှည်ကြာ ပေးအပ်မည့် ပြင်ပ အထောက်အပံ့၊ ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှု မရှိပါက အာဆီယံ ဒေသတွင်းရှိ အချို့ သော ချမ်းသာသော နိုင်ငံများ၊ စင်ကာပူ (၂၄)၊ မလေးရှား (၄၇)၊ ထိုင်း (၄၈) ရောက်ရှိနေသည့် အဆင့်သို့ ရောက်ရှိရေး မြန်မာ နိုင်ငံအတွက် ခက်ခဲနေဦးမည်မှာ ရှင်းလင်း သေချာလှသည်။

## တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး မူဝါဒ ဆိုင်ရာ အကြံပေးချက်

ကမ္ဘာလုံးချီ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေ ကိန်းညွှန်း၏ အကြံပြုမှုပုံစံအရ

### မြန်မာ

#### မိတ်ဆက်

တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု နှင့် ပတ်သက်၍ မူဝါဒပိုင်း တို့ ပြန်မှုများကို အသိပေးနိုင်ရေးအတွက် ကမ္ဘာလုံးချီ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေ ကိန်းညွှန်း ထုတ်ပြန်နိုင်ရန် စီးပွားရေး သတင်းအချက်အလက် ယူနစ် ( EIU ) ကို တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး နိုင်ငံပေါင်းစုံ မဟာမိတ် အဖွဲ့ ( TRACIT ) က တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို နိုင်ငံပေါင်း ၈၄ နိုင်ငံတွင် မည်ကဲ့သို့ ထိရောက်စွာ တားဆီးနေသည်ကို ယင်း အဖွဲ့ က အကဲခတ်လေ့လာခဲ့သည်။ အလားတူ မူဝါဒ၊ ဥပဒေပိုင်း၊ စည်းမျဉ်းပိုင်း၊ စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ အင်စတီကျူးရှင်းပိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု ကိန်းညွှန်းများ စုစုပေါင်း နယ်ပယ် ၂၅ ခု ရှိ အားသာချက်များ နှင့် အားနည်းချက် များကို ထောက်ပြခဲ့သည်။

ယင်းလေ့လာတွေ့ ရှိမှုများသည် မူဝါဒချမှတ်သူများ (၁) တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု ဖြစ်ပေါ်စေသည့် စီးပွားရေး အခြေအနေ၊ စည်းမျဉ်းထိန်းသိမ်းရေး ပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုမိုနားလည်စေရေး၊ (၂) ပိုမို အာရုံစိုက်သင့်သည့် နယ်ပယ်များကို

ဖော်ထုတ်နိုင်ရေး၊ (၃) တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု မှ ပေါ်ထွက် လာသည့် ဆိုးရွားသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် ထိရောက်သည့် မဟာဗျူဟာများ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေး တို့တွင် ကူညီနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။

တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုကို မူဝါဒပိုင်းအရ ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်ရေး တွန်းအားပေးရန် TRACIT သည် မူဝါဒပိုင်း အကြံပြုချက်များကို ပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းအကြံပြုချက်များသည် ကမ္ဘာလုံးချီ သဘောဆောင်သလို၊ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး အစိုးရများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်နိုင်မည့် “လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည့်” အခြေခံ အချက်များလည်း ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့ကို TRACIT အစီရင်ခံစာဖြစ်သည့် “တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး အကြံပြုချက်- ကမ္ဘာလုံးချီ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု အခြေအနေ ကိန်းညွှန်း၏အကြံပြုမှုပုံစံအတိုင်း” တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာ နိုင်ငံ နှင့် ကိုက်ညီသည့် ကာလဒေသ အလိုက် အကြံပြုချက်များကိုလည်း ပြင်ဆင်ပေးထားသည်။

**မြန်မာအတွက် ဦးစားပေးများ**

**တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တုံ့ပြန်ရေး အလုံးစုံခြုံငုံ၍ ထိရောက်မှု ရှိသည့် ဘက်ပေါင်းစုံ၊ နယ်ပယ်စုံ ချဉ်းကပ်မှု ပေါ်ထွန်းလာစေရန်**

နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်သားများသည် အမျိုးသားနိုင်ငံ နယ်မိနိတ်များကို အလေးပြုသူများ မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် တရားမဝင် ကုန်ကူးသူများသည် မြန်မာ နှင့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ထိုင်း၊ လာအိုတို့ ကြားရှိ ရှည်လျား၊ အလွယ်တကူဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် နယ်စပ်များကို အမြတ်ထုတ် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ အနေနှင့် အိမ်နီးချင်းများ နှင့် ထိတွေ့ ရမည်ဖြစ်သလို၊ အစိုးရ အချင်းချင်းကြား ပူးပေါင်းမှု၊ အထူးသဖြင့် အကောက်ခွန်၊ ဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ ပိုကုန်၊ မှောင်ခိုကူးရန် တန်ဖိုး ရှိသည့် အဖိုးတန် ထုတ်ကုန်များ အကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ ဖလှယ်ရေး တိုက်တွန်း ရမည်ဖြစ်သည်။

အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဥပမာ အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ အဖွဲ့အစည်း (အာဆီယံ) တို့၏ မူဘောင်များအတွင်းမှ နေ၍ မြန်မာ၏အသံကြား နိုင်ရေးလည်း လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထို့အပြင် အိမ်နီးချင်း ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် အာရှ-ပစိဖိတ် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့အစည်း (အေပတ်) တို့နှင့်လည်း လက်တွဲ ရမည်။ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထိတွေ့မှု လုပ်ဆောင်ရန်၊ တခြားသော တိုင်းပြည်များမှ အကောင်းမွန်စုံသော အမှုအကျင့်များကို အတုယူနိုင်ရန် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းမှု ကို အသုံးပြုသင့်သည်။ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး မြန်မာ့ ဥပဒေ ပေါ်ထွက်လာရေးတွင်လည်း ယင်းကို ကိုးကားမှု တစ်ခု အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

**နိုင်ငံအဆင့်တွင် ဌာန အချင်းချင်းကြား ပူးပေါင်းမှု မြှင့်တင်ခြင်း**

ဥပဒေ စိုးမိုးရေး ဌာနများဖြစ်သည့် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ နယ်စပ် ထိန်းချုပ်ရေး၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ နှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနတို့အကြား ပူးပေါင်းမှုကို အဓိက အားဖြင့် မြှင့်တင်သင့်သည်။ အစိုးရ ဌာနများကြား ထိရောက်မှု မရှိ၊ အကန့်အသတ်ရှိနေသည့် ပူးပေါင်းမှုကို တရားမဝင် ကုန်ကူးသူများက တစ်ခါတစ်ရံ အမြတ်ထုတ်လေ့ရှိသည်။ ဗဟို အစိုးရ အဆင့် တွင် အဆင့်မြင့်အာဏာရှိသည့် “တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး ညှိနှိုင်းသူ” တစ်ဦးကို မြန်မာအစိုးရ ခန့်အပ်သင့်သည်။ ထို့အပြင် ဌာနများအချင်းချင်းကြား အလုပ်တာဝန်အဖွဲ့ ထူထောင်ခြင်း၊ ယင်း အဓိက ဌာနများကြား ပူးပေါင်းမှု ကြီးကြပ်ခြင်း၊ လိုအပ်သည့် ဘဏ္ဍာရေး နှင့် ဝန်ထမ်း ရင်းမြစ်များ ဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊ ဥပဒေ သက်ရောက်စေရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း တို့ လုပ်ဆောင်ခြင်း တို့ ပြုလုပ်သင့်သည်။

ဥပမာအားဖြင့်- တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဩစတြေးလျ အစိုးရ လုပ်ဆောင်သည့် ထိရောက်သည့် ဆောက်ရွက်ချက်တွင် ဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သည့် " မှောင်ခိုစီးပွားရေး ကိုင်တွယ်မှု အမြဲတမ်း တာဝန်အဖွဲ့ " ထူထောင်ခြင်း၊ ဥပဒေစိုးမိုးမှု ညှိနှိုင်း လုပ်ဆောင်ရေး ရန်ပုံငွေ တိုးမြှင့်ခြင်း

(ဒေါ်လာ ၁၃၅ သန်း)၊ ပြစ်ဒဏ် တိုးမြှင့်ခြင်း၊ အုပ်စုဖွဲ့ ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ် အဖွဲ့ အစည်းများ အမြတ်ထုတ် အသုံးချလျက်ရှိသည့် ယိုပေါက်များကို ပိတ်ရေး ဥပဒေပြုခြင်း၊ နည်းဥပဒေ ပြဌာန်း ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

**ပုဂ္ဂလိက နယ်ပယ်၏ စွမ်းအား တိုးမြှင့်ရေး ပူးပေါင်းမှု စတင်လုပ်ဆောင်ခြင်း**

ထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက် တစ်လျှောက် ခိုင်မာကြံ့ခိုင်မှုကို ကာကွယ်ရေး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြု ပွင့်လင်းသည့် စံနှုန်းများကို အခြေပြုသည့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းနည်းများ အသုံးပြုခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ် အကဲဖြတ်မှု၊ နယ်စပ် စောင့်ကြည့်မှု တိုးမြှင့်နိုင်ရေး ထောက်လှမ်းရေး နှင့် သတင်းအချက်အလက် မျှဝေခြင်း၊ သတိပြုမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ အသိပညာ အခြေကို တိုးချဲ့ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းသို့ အများပိုင်ပိုင်း နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပိုင်း ပူးပေါင်းမှုကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး အာဏာသည် တရားဝင် ကုန်သွယ်မှု ကို အာမခံပေးနိုင်သည့် ဆိုသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဂုဏ်သတင်းကိုလည်း တိုးမြှင့်ပေးနိုင်သည်။ အစိုးရ နှင့် စီးပွားရေးပိုင်း အလုပ်သဘော ပူးပေါင်းဆက်ဆံမှု တိုးမြှင့်စေရေးတွင် ဥရောပ ကုန်သည်ကြီးများ အသင်းမြန်မာ နှင့် အဆိုပါ အသင်း၏ တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေး ဆွဲဆောင်အကြံပြုမှု အဖွဲ့ဝင် ကုမ္ပဏီများသည် အဓိက မိတ်ဖက်များ အဖြစ် ရပ်တည်ကြမည်ဖြစ်သည်။

**ရာဇဝတ်ပိုင်း ပြစ်ဒဏ် တိုးမြှင့်ခြင်း**

ရာဇဝတ်ပိုင်း ဥပဒေ အားနည်းသည့် တိုင်းပြည်များ၊ ဈေးကွက်များ ကို တရားမဝင် ကုန်ကူးသူများ အမြတ်ထုတ်မှု တားဆီးနိုင်ရေး အတွက် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများကြား စံနှုန်းတိုးမြှင့်ရေးကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ တရားရုံးက ချမှတ်သည့် ပြစ်ဒဏ် နှင့် ဒဏ်ငွေများ အပြင် တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုတွင် ပါဝင်လျက်ရှိသည့် ထုတ်လုပ်သူ၊ ဖြန့် ချိသူ၊ လက်လီရောင်းသူများ၏ စီးပွားရေး လိုင်စင်များကို ဖျက်သိမ်းရေးကိုလည်း သုံးသပ်သင့်သည်။

**FTZs များကို တရားမဝင် ကုန်ကူးသူများလက်မှ ကာကွယ်ရေး ခိုင်မာ၍ တက်ကြွမှုရှိသည့် နည်းလမ်းများ ချမှတ်ခြင်း**

၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာ အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေ အရ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွင်းရှိ လွတ်လပ်၍ ကာကွယ်ထားသည့်ဇုန်များမှ နေ၍ ကုန်ပစ္စည်းများ ရွေ့ ပြောင်းခြင်း အပေါ် အကောက်ခွန်ဌာနများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် သက်ရောက်သော်လည်း တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေပြုမှု ကို အားဖြည့်သင့်သည်။ ထပ်မံဖြည့်စွက်သင့်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် သံသယရှိဖွယ်ရှိသည့် တင်ပို့ မှုများကို တင်းကြပ်စွာ ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ FTZs များတွင် လုပ်ဆောင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ နှင့် ကုန်စည်များကို ရာထူးအလိုက် စစ်ဆေးခြင်း၊ FTZ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဝင်ပေါက်၊ ထွက်ပေါက်များ ကို အကောက်ခွန်ဌာနက ကြီးကြပ်ခြင်း၊ FTZs စီးပွားရေး လုပ်ဆောင်သူများ နှင့် ၎င်းတို့ ၏

မိတ်ဖက်များ၏ အမှတ်လက္ခဏာများကို အတည်ပြုပေးခြင်း၊ “စားသုံးသူကို သိရှိခြင်း”၊ “သင့်တော်သည့် ကြိုတင်လေ့လာသုံးသပ်မှုရှိခြင်း” လုပ်ဆောင်ချက်များ ကို ကျင့်သုံးခြင်း တို့ ပါဝင်သည်။

**တရားမဝင် ကုန်သွယ်မှု၏ မြင်သာသော၊ မမြင်သာသော ထိခိုက်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို အွန်လိုင်းတွင်ရေး၊ အွန်လိုင်းမဟုတ်သည့် အခြေအနေတွင်ပါ အများပြည်သူ သိရှိနားလည်အောင် ကြိုးပမ်းခြင်း**

အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင်း တရားမဝင် ထုတ်ကုန်များ ဝယ်ယူမှု အများဆုံးသည် မြန်မာ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည် တရားမဝင် ကုန်စည်များ၏ အန္တရာယ်ကို မသိရှိခြင်း ကြောင့်လည်း ဖြစ်မည်။ တရားမဝင် ရရှိထားသည့် သားရိုင်း တိရစ္ဆာန်များမှ ကျန်းမာရေး အတွက် ကောင်းကျိုးများ ရရှိစေနိုင်သည်ဆိုသည့် မှားယွင်းသည့် ယူဆချက်များကို တိုက်ဖျက်ခြင်း၊ လိုင်စင်မရှိသည့် အရက်များ၊ စံချိန်မမှီသည့် ဆေးဝါးများ အသုံးပြုခြင်း၏ အန္တရာယ်များကို စားသုံးသူများ သိအောင် ပညာပေးခြင်းဖြင့် တရားမဝင် ကုန်စည်များ အပေါ် ဝယ်လိုအားကို မြန်မာ လျော့ချနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် စားသုံးသူ ကာကွယ်ရေး ကုလသမဂ္ဂ လမ်းညွှန်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရေး ၎င်းတို့ ၏ တာဝန်ကို မူဝါဒ ချမှတ်သူများ သုံးသပ်သင့်သည်။

**အခွန် မူဝါဒ နှင့် အမတ်တော်ကြေးပေးမှုကို ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်အောင် လုပ်ခြင်း**

တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု၊ မှောင်ခိုမှု၊ ညစ်ညမ်းမှု၊ ခိုးယူမှု တို့ ကို အခွန်မူဝါဒ နှင့် အမတ်တော်ကြေးပေး

မှုတို့ က အားမပေးမိစေရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းသို့ မဖြစ်စေရန် ရိုးရှင်းကာ တစ်ခုတည်းဖြစ်သည့် သီးသန့် အခွန် ကောက်ယူမှု ပုံစံ ကျင့်သုံးခြင်း၊ စုစုပေါင်း စားသုံးမှု၊ ဈေးနှုန်း၊ ဝင်ငွေ အဆင့် စသည့် ဝယ်လိုအား ဆက်နွယ် အချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊ ထုတ်ကုန်များ အပေါ် ဝယ်ယူနိုင်မှု စွမ်း ကို သေချာစေခြင်း တို့ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

**အမြစ်တွယ်နေသည့် အကျင့်ပျက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ခြင်း**

တရားမဝင် ကုန်ကူးမှုကို အားပေးအားမြှောက်ဖြစ်စေသည့် အမြစ်တွယ်နေသည့် အကျင့်ပျက်မှုများ အထူးသဖြင့် အကောက်ခွန်၊ ဥပဒေ စိုးမိုးမှု အာဏာပိုင်များ၊ တရားစီရင်ရေး နယ်ပယ်တို့ တွင် ကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်သည်။ အကောက်ခွန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် အလိုလျောက် စနစ်များ အသုံးပြုလာမှုသည် အကျင့်ပျက်မှုများ ဖြစ်စေသည့် “အခွင့်အလမ်းများ” ကို ထိထိရောက်ရောက် အားပျော့စေသည်။ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ ဝယ်ယူရေး ကိစ္စများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု တိုးမြှင့်နိုင်

ပါက အကျင့်ပျက်မှုကို ကန့်သတ်နိုင်မည်ဖြစ်သလို၊ တရားဝင် ကုမ္ပဏီများ ငွေကြေး ဆုံးရှုံးမှု၊ ပူးတွဲ ပါလာသည့် အရှုပ်တော်ပုံများမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ တရားမဝင် ကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာတွင် အောင်မြင်မှု အလားအလာရှိပါက အကျင့်ပျက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးကိုလည်း ဦးတိုက် လုပ်ဆောင်ရမည်။

**အကောက်ခွန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ ထိရောက်မှု တိုးမြှင့်ခြင်း**

တရားမဝင် နှင့် မှောင်ခို ဈေးကွက်ကုန်စည်များ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ စီးဝင်မှု ပိတ်ဆို့ နိုင်ရန် အကောက်ခွန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ ထိရောက်မှု တိုးမြှင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ အလွယ်တကူ ဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် နယ်စပ်များရှိနေခြင်းကြောင့် ဝန်ထမ်းဦးရေ တိုးချဲ့ ရန်၊ ဆိပ်ကမ်းများ၊ နယ်စပ်ဂိတ်များကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရေး

ပိုမိုလေ့ကျင့်ပေးရန်၊ ကိရိယာများ ပိုမို တပ်ဆင်ပေးရန် အရေးတကြီးလိုအပ်သည်။ အကျင့်ပျက်မှု ၊ သဘောကျလိုလားမှုကို လျော့ပါးစေရန် ဝန်ထမ်းများကို အလှည့်ကျ တာဝန်ပေးရမည်။

**အခြား နိုင်ငံများနှင့် အတူ ပူးတွဲ စုံစမ်းရေး အဖွဲ့ များ ( JITS) ထူထောင်နိုင်ရေး ကြိုးပမ်းခြင်း**

JITs များထူထောင်ရေး အတွက် အစိုးရများကြားရှိ အဓိက အဖွဲ့ အစည်းများကြား မိတ်ဖက်အဖြစ် ပူးပေါင်းရန် လိုအပ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံဖြတ်ကျော် စုံစမ်းမှု၊ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါး နှင့် ရာဇဝတ်မှုရုံး ( UNODC ) ၊ ကမ္ဘာ့ အကောက်ခွန် အဖွဲ့အစည်း ( WCO ) ၊ ဥရောပရဲတပ်ဖွဲ့ ( Europol)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရဲတပ်ဖွဲ့အင်တာပို၊ ဥရောပ အကျင့်ပျက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး ရုံး (OLAF) တို့ကြား ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။

**တရားမဝင် ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ပုံစံလေ့လာခြင်း**

တိုင်းပြည်တွင်းဝင်ရောက်သည့် တရားမဝင် ထောက်ပံ့မှု ရင်းမြစ်များ၏ နေရာ အတိအကျ ကို ဖော်ပြနိုင်ရန် တရားမဝင် ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ပုံစံလေ့လာရန် လိုအပ်သည်။